



Index cirkulárního chování

SHRNUTÍ



Úvod

Filozofii oběhového hospodářství lze popsat změnou paradigmatu, kdy nejen výrobci, ale i spotřebitelé zcela uplatňují cirkulární (oběhové) myšlení. Dnešní mladí lidé budou hlavní silou při zavádění změn směrem k udržitelné oběhové budoucnosti. Projekt Erasmus+ "Closing the Loop Along with the Youth" (CLAY) vyvíjí a poskytuje soubor nástrojů, které mohou mladým lidem pomoci plně pochopit nutnost oběhového hospodářství.

Hlavním cílem projektu je zvýšit povědomí budoucích generací o konceptu oběhového hospodářství, které eliminuje odpad už svým designem, udržuje výrobky a materiály v provozu s co nejvyšší hodnotou po co nejdelší dobu a usiluje o regeneraci ekosystému.

Pro nalezení a vývoj nástrojů, které zvýší povědomí mladých lidí o oběhovém hospodářství, je důležité pochopit jejich současné vnímání a chování ve vztahu k oběhovému hospodářství a je zapotřebí specifický nástroj, který by toto vnímání a chování měřil. Součástí projektu CLAY je proto vývoj indexu cirkulárního chování.

V tomto shrnutí předkládáme přehled o vývoji indexu cirkulárního chování v projektu CLAY.

Index cirkulárního chování

Index cirkulárního chování vyvinutý v rámci projektu CLAY je srovnávací nástroj pro hodnocení vnímání a chování mladých lidí v oblasti oběhového hospodářství. Je to také statistický nástroj pro měření změny vnímání a chování v oblasti oběhového hospodářství v průběhu času.

Index cirkulárního chování je založen na speciálně vyvinutém dotazníku (43 položek/otázek s 5 možnostmi odpovědí). Použitím statisticky vyvinutého vzorce lze vypočítat skóre indexu (v rozmezí 0 až 100) pro jednotlivé respondenty a umožňuje srovnání mezi respondenty a se stejnými respondenty v průběhu času.

Metodika

V prvním kroku byl na základě provedeného průzkumu a výstupů vypracovaných v metodickém rámci projektu vytvořen předběžný soubor položek indexu. Vedoucí partner tohoto výstupu, SBTC z Turecka, vypracoval předběžné položky indexu (soubor 54 otázek), které byly následně vyhodnoceny všemi partnery projektu.

Předběžný soubor položek pak hodnotilo pět externích odborníků v každé partnerské zemi projektu. Experti byli požádáni, aby ohodnotili položky z hlediska jejich potřeby (od "položka není potřebná", "položka je potřebná, ale je nutná větší revize", "položka je potřebná, ale je nutná menší revize", až po "položka je potřebná") a vyjádřili své připomínky ke každé z položek. Zpětná vazba expertů byla použita k výpočtu poměru obsahové validity položek. Položky mimo přijatelné rozmezí hodnot byly odstraněny a položky v přijatelném rozmezí hodnot byly přezkoumány a aktualizovány podle připomínek odborníků. Položky v dotazníku byly rozděleny na dvě části: "vnímání" a "chování".



Aktualizované položky byly poté přeloženy do všech partnerských jazyků a všichni partneři provedli pilotní test ve svých zemích. Položky indexu byly testovány z hlediska jejich srozumitelnosti pro mladé lidi (možnosti odpovědí od "zcela rozumím" po "vůbec nerozumím"), kdy každý partner shromáždil nejméně 40 odpovědí. Výsledky pilotního testu byly opět použity k aktualizaci položek indexu.

Pomocí pilotně testovaných položek indexu byla zjišťována jeho platnost a spolehlivost. Aktualizovaný dotazník o 54 položkách byl znovu testován s cílovou skupinou, tentokrát s možnostmi odpovědí od "zcela souhlasím" po "zcela nesouhlasím". Každý z partnerů shromáždil 180 nebo více odpovědí respondentů z cílové skupiny, což dalo celkem 780 použitelných odpovědí.

Platnost konstruktů indexu byla testována pomocí explorační faktorové analýzy (EFA) a konfirmační faktorové analýzy (CFA). Za tímto účelem byl soubor dat náhodně rozdělen na dvě části, a zatímco na jednu polovinu byla aplikována explorační faktorová analýza (EFA), na druhou byla použita konfirmační faktorová analýza (CFA). Statistická analýza byla provedena také za účelem zjištění normality rozdělení a koeficientů šikmosti a kurtózy.

K vyhodnocení dat byla použita hodnota Kaiser Meyer Olkin (KMO) a Bartlettův test sféricity (BST), aby se zjistilo, zda jsou data vhodná pro faktorovou analýzu. U obou částí, souboru položek "vnímání" a "chování", hodnoty KMO a BST významně potvrdily vhodnost dat pro faktorovou analýzu.

Výsledky

Na základě výsledků testů spolehlivosti a validity byl vytvořen konečný soubor položek pro Index cirkulárního chování. Finální verze CBI se skládá ze 43 položek, které měří dvě hlavní a osm dílčích dimenzí vnímání a chování mladých lidí v oblasti oběhového hospodářství.

Následující tabulka uvádí přehled položek finální verze indexu.

Položky měření vnímání cirkulárního chování
IT1. Zajímám se o oběhové hospodářství
IT2. Víím, co je podstatou oběhového hospodářství.
IT3 Zajímám se o praktiky oběhového hospodářství na globální úrovni.
IT4 Zajímám se o praktiky oběhového hospodářství v České republice.
IT5 Zním význam značek používaných v oběhovém hospodářství (ecolabeling)
IT6 Dizajn výrobků a služeb je důležitou součástí oběhového hospodářství.
IT7 Digitální technologie hrají významnou roli v oběhovém hospodářství.
IT8 Pro oběhové hospodářství je nutné přehodnotit naše současné obchodní modely.
IT9 Odpad se v oběhové ekonomice používá jako zdroj.
IT 10 Oběhové hospodářství je založeno na obnovitelných zdrojích.
IT11 Spolupráce a partnerství jsou hlavními rysy oběhového hospodářství.
IT12 Víím, že důkladná recyklace snižuje plýtvání přírodními zdroji.
IT13 Chápu, že bezodpadové hospodaření, tzv. "zero waste", je hlavním cílem oběhového hospodářství.
IT14 Chápu, že třídění odpadu v domácnostech je důležité pro oběhové hospodářství.



IT15 Jsem si vědom(a), že opětovné použití patří mezi osvědčené postupy oběhového hospodářství.
IT16 Jsem si vědom, že moje země aktivně rozvíjí oběhové hospodářství.
IT17 Jsem si vědom, že elektronický odpad obsahuje cenné materiály, které lze využít a znovu použít.
IT18 Jsem si vědom, že plasty a obaly lze regenerovat a znovu použít (např. k výrobě nových obalů).
IT19 Jsem si vědom toho, že v zemědělském a potravinářském odvětví lze snížit množství odpadu a zvýšit oběhovost.
IT20 Jsem si vědom toho, že v zemědělském a potravinářském odvětví lze snížit množství odpadu a zvýšit oběhovost.
IT21 Jsem si vědom toho, že internet přispívá k rozvoji a řízení oběhového hospodářství.
IT22 Jsem si vědom výhod oběhového hospodářství, které vyplývají z efektivního využívání přírodních zdrojů.
Položky měření vlastního cirkulárního chování
IT23 Při nákupu počítačového vybavení (PC, notebooky atd.) se rozhoduji na základě jejich životnosti.
IT24 Při nákupu oblečení se rozhoduji na základě jeho trvanlivosti.
IT25 Při nákupu počítačového vybavení (PC, notebooky atd.) se rozhoduji na základě jeho opravitelnosti.
IT26 Při nákupu vybavení smartphonu se rozhoduji na základě jeho opravitelnosti.
IT27 Můj životní styl je maximálně udržitelný (např. neplýtvám vodou, jídlem nebo elektřinou).
IT28 Snažím se přispívat k řešení globálních problémů životního prostředí, jako je změna klimatu a globální oteplování.
IT29 Sleduji problémy týkající se nakládání s odpady a recyklace na sociálních médiích, abych je mohl použít v každodenním životě.
IT30 Kupuji použité výrobky (tzv. second hand).
IT31 Opravuji nebo nechám opravit pokažené věci, aniž bych koupil nové.
IT32 Recykluji všechny materiály, které lze recyklovat.
IT33 Používám spíše veřejnou dopravu než soukromé auto.
IT34 Na krátké vzdálenosti (do 10 km) jezdím na kole.
IT35 I na delší vzdálenosti (nad 10 km) jezdím na kole.
IT36 Sbíráám a recykluji použité baterie a žárovky.
IT37 Použité džíny a staré oblečení vracím do sběrných kontejnerů.
IT38 Účastním se akcí výměny oblečení (cloth swap).
IT39 Hledám možnosti, jak snížit spotřebu energie (např. voda, elektřina, plyn).
IT40 Hledám možnosti, jak snížit svou materiální spotřebu (např. potravin, oděvů, výrobků).
IT41 Výpočetní techniku (PC, notebooky atd.) si raději pronajímám nebo půjčuji, než bych si ji koupil(a).
IT42 Příslušenství k telefonu si raději pronajímám nebo půjčuji, než bych si je koupil(a).
IT43 Oděvy si raději pronajímám nebo půjčuji, než bych kupoval(a) nové.

Pro vyhodnocení osobního skóre CLAY indexu jsme rovněž vyvinuli kalkulátor.

[CLAY Index Calculator](#)

Digitální kalkulátor a jeho interaktivní verze budou zahrnuty do platformy CLAY OER společně s výukovými materiály CLAY.



Závěry

Index cirkulárního chování vyvinutý v rámci projektu CLAY představuje důležitý srovnávací nástroj, který mohou využít vzdělavatelé, zejména pak poskytovatelé odborné přípravy, ale i jednotlivé země EU, a také další zúčastněné strany. Index umožňuje posoudit vnímání a chování mladých lidí v oblasti oběhového hospodářství.

Výsledky vývoje indexu cirkulárního chování budou použity pro strukturování obsahu vzdělávacích materiálů CLAY a budou také začleněny do otevřené platformy (OER) CLAY.

Úplná zpráva (v angličtině) o vývoji Indexu cirkulárního chování je k dispozici na stránkách [projektu](#).